

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันพบว่าปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การติดยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของเด็กวัยรุ่น ความเครียดต่าง ๆ การวิวาท ซกค้อยอย่างไร้เหตุผล ความไม่รู้จักพอ ปัญหาความรุนแรงในสังคม ความก้าวร้าว ความอ้างว้างไม่มีที่ยึดเหนี่ยว การดำรงชีวิตอย่างไร้จุดหมาย การเอารัดเอาเปรียบกัน การไม่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และอื่น ๆ อีกมากมาย ต่างก็เป็นสาเหตุของการทำให้บุคคลและสังคมไม่มีความสุข ดังนั้นจึงมีความพยายามในการหาแนวทางที่จะพัฒนาบุคคลตั้งแต่เด็กให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

Maslow (อ้างถึงในเทอดศักดิ์ เลขคง, 2542) นักจิตวิทยาได้เสนอความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ระดับ คือ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความมั่นคง ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ ความต้องการความมั่นใจในตัวเอง และขั้นสูงสุดคือความตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งในทางพุทธศาสนาหมายถึงการรู้แจ้งเห็นจริง (เทอดศักดิ์ เลขคง, 2542) โดยจะเข้าถึงภาวะสูงสุดนี้ได้ด้วย “ปัญญา” ซึ่งต้องควบคู่ไปกับการมี “สติ” จึงมักเรียกกันว่า สติปัญญา

ความเฉลียวฉลาดทางความคิด (Cognitive Intelligence) หรือ IQ เป็นสติปัญญาที่ทำให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาเอาชนะอุปสรรคและเอาชนะผู้อื่นได้ ซึ่งเดิมเชื่อว่าผู้ที่มี IQ สูงจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ปัจจุบันพบว่า บุคคลที่มี IQ สูงไม่ใช่ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในชีวิตเสมอไป บุคคลที่มี IQ สูงแต่ไม่สามารถเข้าใจตนเอง ไม่สามารถเอาชนะตนเองได้ทำให้ไม่สามารถเข้าใจผู้อื่นได้ จึงเป็นบุคคลที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความสมบูรณ์ของชีวิตได้ Salovey, Mayer and Caruso (1997) เห็นว่า EQ (Emotion Quotient หรือ Emotional Intelligence) หรือเชาวน์อารมณ์มีส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างแท้จริงในทุกด้าน

เชาวน์อารมณ์ (EQ) เป็นความสามารถของบุคคลต่อการตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึก และภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับคนและผู้อื่น มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตน ทำให้สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนได้อย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับการทำงานและการดำเนินชีวิต โดยมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ (Salovey & Mayer, 1990 อ้างใน Gibbs, 1995 : 28) และ Goleman (1998) ได้ให้ความหมายของเชาวน์อารมณ์ว่า เป็นความสามารถในการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและความรู้สึกของผู้อื่น จนสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตนเพื่อ

เป็นแรงจูงใจในการสร้างสัมพันธภาพ กับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ Goleman (1995, อ้างใน ทศพร ประเสริฐสุข, 2542) เห็นว่าความสำเร็จของบุคคล สถิติปัญญา (IQ) จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จได้แค่ 20 % และ 80 % เป็นผลมาจากเชาวน์อารมณ์ (EQ) และได้อ้างอิงผลการศึกษาของ Hay/McBer ถึงสมรรถนะที่มีผลในการกำหนดความสำเร็จในการทำงานของพนักงานในบอสตัน สหรัฐอเมริกา จำนวน 40 บริษัท พบว่า พนักงานที่ประสบความสำเร็จในการทำงานมีความสามารถทางสมอง (IQ) สูงกว่าคนทั่วไป 27 % แต่มีความสามารถและทักษะของเชาวน์อารมณ์(EQ)สูงกว่าคนอื่นถึง 53% นอกจากนี้ Goleman (1998) ยังเชื่อว่า เชาวน์อารมณ์ (EQ) ส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตมากกว่าสติปัญญาทางสมอง (IQ) ถึง 2 เท่า โดยเฉพาะบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสาขาวิทยาศาสตร์ เช่น แพทย์ และพยาบาล Goleman เชื่อว่า เชาวน์อารมณ์ (EQ) มีความสำคัญมากกว่าสติปัญญาทางสมอง(IQ) ถึง 4 เท่าในการที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในวิชาชีพ จากการศึกษาวิจัยของ St – Aubin (1998) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่บ่งชี้ความสำเร็จของนักซิมนาสติก โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กหญิงอายุ 8 – 10 ปี จำนวน 49 คน พบว่า ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความเข้าใจสังคม ความจำระยะสั้น ความมั่นคงทางอารมณ์ ความกระตือรือร้นและความไม่พึ่งพิงใคร (ความสามารถในการพึ่งพิงตนเองได้สูง) เป็นปัจจัยบ่งชี้ถึงความสำเร็จ และ Krinsky (1996) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของเด็กที่มีบิคามารดาติดสารเสพติดกับการควบคุมอารมณ์ สิ่งกระตุ้นความสำเร็จในชีวิตและความก้าวร้าว โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 6 – 12 ปี ชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกัน จากครอบครัวที่พึ่งพิงสารเสพติด พบว่า การรู้จักระงับควบคุมอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงกระตุ้นความสำเร็จในชีวิต และจากการศึกษาวิจัยของวีระวัฒน์ ปิ่นนิคามัยและอุสา ตฤณิศาร (2542) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบด้านชีวประวัติของนักศึกษาระดับปริญญาตรีกับความสามารถทาง EQ พบว่า ผู้ที่ประเมินตนเองว่าเป็นคนมุ่งความสำเร็จ ใฝ่สัมพันธและมุ่งสู่อำนาจมีผลต่อความสามารถด้านความเอื้ออาทรและการมีแรงจูงใจที่คืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บุคคลที่มีเชาวน์อารมณ์จะเป็นผู้ที่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลง สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ต้องปรับตัวขึ้นห้อยค่อสู้กับการเปลี่ยนแปลง เพื่อสิ่งที่ดีกว่าหรือเพื่อความสำเร็จที่มุ่งหวัง มีพลังใจมีแรงจูงใจ มีความคิดทางบวกและสามารถบริหารจัดการกับชีวิตของตนเอง รู้จักขอบเขตความสามารถ ความถนัดของตนเอง เพื่อแสวงหาความก้าวหน้าในชีวิตและในที่สุดก็เพื่อเกิดความสำเร็จในตนเอง เป็นบุคคลที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเพียรพยายาม มีความอดทน มีทักษะทางสังคม มีความสุขในชีวิต (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2542) จากการศึกษาวิจัยของ Ohm (1998) เกี่ยวกับ EQ กับ ความสำเร็จในการสอนที่คำนึงถึงอารมณ์เป็นหลัก พบว่า ทักษะทางอารมณ์และสังคมสามารถอบรมพัฒนาได้ และการจัดตั้งแวดล้อมในห้องเรียนให้เกิดความปลอดภัยสูง การดูแลซึ่งกันและกัน จะส่งผลต่อความสุขสมบูรณ์ทางอารมณ์ ของบุคคลได้

การศึกษาพยาบาลเป็นการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีเป้าหมายที่สำคัญเพื่อการพัฒนา
 ทรัพยากรมนุษย์โดยมุ่งผลิตพยาบาลที่มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ คุณลักษณะของพยาบาล
 นอกจากจะมีความรู้ความสามารถในการให้การพยาบาลได้ถูกต้องเหมาะสมแล้ว พยาบาลจะต้องเป็น
 ผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม รู้จักและเข้าใจความรู้สึกทั้งของ
 ตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้นต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนสามารถเผชิญกับ
 ความเครียดและจัดการกับความเครียดได้อย่างเหมาะสม มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่เสมอ สามารถที่
 จะควบคุมตนเองได้ รวมทั้งต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีอีกด้วย

การศึกษานอกจากจะผลิตบุคคลที่มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการแล้ว จะต้องสร้างให้บุคคล
 ประสบผลสำเร็จในชีวิต (Garrison & Magon, 1972) บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้จะต้อง
 เป็นคนเก่ง คือมีทั้งสติปัญญา(IQ)และมีทั้งเชาวน์อารมณ์(EQ)ร่วมกัน บุคคลที่มีสติปัญญาดีบางคนล้ม
 เหลวในการทำงาน เนื่องจากปัญหาทางด้านการควบคุมอารมณ์และด้านมนุษยสัมพันธ์ (วีระวัฒน์
 ปันนิดาวิช, 2542 : 3)

นักศึกษาพยาบาลเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งเป็นเป้าหมายหลัก
 ในการพัฒนา ประนอม รอดคำดี (2538) ให้ความเห็นว่า การพัฒนาจะต้องให้แต่ละบุคคลสามารถ
 ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มศักยภาพจนถึงพร้อมด้วยความสุขสมบูรณ์ ซึ่งหมายถึงกระบวนการที่
 เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชีวิตทั้ง 6 ด้าน คือ ร่างกาย สังคม อารมณ์ สติปัญญา การงานอาชีพและ
 ด้านจิตวิญญาณ กระบวนการนี้มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันทุกด้านและ
 รักษาสมดุลด้านต่าง ๆ ของชีวิตอย่างมีระบบ เพื่อให้บุคคลประสบผลสำเร็จในทุกด้าน มีความสุขใน
 ชีวิตและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลอื่นในสังคม รวมทั้งสามารถเป็นผู้นำที่มีคุณภาพได้

การที่จะผลิตบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ที่มีลักษณะตามที่สังคมต้องการได้ ต้องเริ่มจาก
 สถาบันการศึกษาพยาบาล โดยการกำหนดในการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัด
 สภาพแวดล้อมของสถาบันรวมทั้งการจัดกิจกรรมนักศึกษา ให้เป็นไปในแนวทางที่จะนำไปสู่
 การเป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะตามความคาดหวังของสังคม การผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีลักษณะ
 ตามความคาดหวังของสังคมได้นั้น นอกจากนักศึกษาพยาบาลจะต้องมีความรู้เชิงวิชาการและวิชาชีพ
 แล้ว ยังจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย จากปรัชญาของสถาบัน
 การศึกษาพยาบาลพบว่า มุ่งผลิตนักศึกษาพยาบาลให้เป็นพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถทางด้าน
 วิชาชีพ พร้อมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติพยาบาลเพื่อสนองความต้องการด้าน
 การบริการพยาบาลในสังคมไทย ซึ่งนั่นก็คือ การเป็นผู้ที่มีเชาวน์อารมณ์ในระดับสูงนั่นเอง

การจัดการศึกษาพยาบาลประกอบไปด้วย รูปแบบของหลักสูตรรายวิชา การจัดการศึกษา
 วิชาพื้นฐานทั่วไป วิชาพื้นฐานวิชาชีพ หมวดวิชาชีพ รวมทั้งวิชาเลือกเสรี ตามเกณฑ์ของ

ทบวงมหาวิทยาลัย (กุลยา ดันดิผลาชีวะ, 2531) โดยการจัดการเรียนการสอนจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละชั้นปี เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นฐานวิชาที่ศึกษาให้เหมาะสมกับในแต่ละชั้นปี ซึ่งจะเริ่มจากง่ายไปหายาก Goleman (1998) เชื่อว่า การพัฒนาชาวน์อารมณ์มีผลเกี่ยวข้องกับระดับประสบการณ์ของบุคคล จินตนา ฐนิพันธ์ (2534) กล่าวว่า เมื่อนักศึกษาเรียนอยู่ในชั้นปีที่สูงขึ้น มีวุฒิภาวะมากขึ้นก็ย่อมที่จะปรับตัวเรียนรู้และแสวงหาวิธีปฏิบัติเพื่อให้ตนเองเกิดความรู้ที่มั่นคงและพึงพอใจ วีระวัฒน์ ปินนิต้ามัย (2542) เสนอว่า มนุษย์ทุกคนมีภาวะอารมณ์พื้นฐานเหมือนกันแต่มีระดับที่แตกต่างกัน ชาวน์อารมณ์ของบุคคลในช่วงวัยที่แตกต่างกันอาจมีระดับชาวน์อารมณ์ที่แตกต่างกันในบุคคลคนเดียวกันทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรม อายุและประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นและ วีระวัฒน์ ปินนิต้ามัย (2542) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า อายุมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับองค์ประกอบของชาวน์อารมณ์ทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Mayer และคณะ (1997) ที่พบว่า ชาวน์อารมณ์มีความสัมพันธ์กับอายุ สามารถเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลที่อยู่ในระดับชั้นปีแตกต่างกันจะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ไปด้วยตามหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมของสถาบัน รวมทั้งมีระดับอายุที่แตกต่างกัน จึงส่งผลกระทบต่อชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527) ได้ศึกษาวิจัย พบว่า มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษามีอิทธิพลมากที่สุดต่อชีวิตของนักศึกษา เพราะสถาบันการศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนานักศึกษาให้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม ซึ่งนักศึกษาอยู่ในช่วงวัยที่สามารถพัฒนาสติปัญญาทางสมองได้สูงสุด สถาบันการศึกษาจึงควรจัดตั้งแวดล้อมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ นักศึกษามีพัฒนาการสูงสุด และ Klausmerer (1985) กล่าวว่า ในช่วงของการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้น จะทำให้เกิดการตั้งสมมุติภาพ ซึ่งนำไปสู่การปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง มีอัตมโนทัศน์ทางบวก รู้จักการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีคุณสมบัติที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลและสังคมด้วย ดังนั้นการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการจัดตั้งแวดล้อม ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจาก ครอบครัว ครู อาจารย์ เพื่อน และบุคคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องจึงมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของนักศึกษาพยาบาล มีผลต่อการปรับตัวและชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล รวมถึงความสนใจในด้านการเรียน ความสำเร็จในการปฏิบัติงานและความสำเร็จในชีวิต

Perkey (1970) ศึกษาวิจัยถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับชาวน์อารมณ์ พบว่า ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความรู้ลึกในทางบวกกับความพร้อมของตนเองและความรู้ลึกถึงคุณค่าของตนเอง Mayer และคณะ (1997) พบว่า ชาวน์อารมณ์มีความสัมพันธ์กับสติปัญญาทางสมอง ซึ่งสอดคล้องกับ Gottman (1998) Holbrook (1997) และ วีระวัฒน์ ปินนิต้ามัย (2542) ที่พบว่า

ในการเรียนหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พิจารณาได้จากเกรคมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเชาวน์อารมณ์ นอกจากนี้ Lam (1998) พบว่า เชาวน์อารมณ์มีผลให้การปฏิบัติงานดีขึ้น กล่าวคือ ผู้ที่มีเชาวน์อารมณ์สูงจะมีคะแนนการปฏิบัติงานสูงความเป็นลำดับ ดังนั้นคะแนนเฉลี่ยสะสมจึงน่าจะมีความสัมพันธ์กับเชาวน์อารมณ์ด้วยเช่นกัน

ลักษณะงานของพยาบาลเป็นการปฏิบัติกับมนุษย์ การประกอบวิชาชีพพยาบาลจึงเป็นวิชาชีพที่เริ่มต้นจากความรู้ที่ถึงใจของมนุษย์ที่มีต่อกันและมองเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของกันและกัน (อาภา โถงจาชะ และสุคนธ์วาท อยู่สมบูรณ์, 2539) พยาบาลมีสิทธิที่จะเข้าใจและยอมรับความรู้สึกของตนเอง ความรู้สึกของแต่ละบุคคลเป็นเรื่องภายในจิตใจของบุคคลที่เกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกมันใจ การไม่เข้าใจต่อความรู้สึกของตน อาจนำไปสู่การปฏิเสธตนเองและการซาเย็น ถ้าพยาบาลแต่ละคนรู้ตระหนักและเข้าใจถึงความรู้สึกของตนเองแล้ว ย่อมสามารถที่จะควบคุมความรู้สึกของตนเองได้ ซึ่งจะนำมาสู่การให้บริการที่ตรงกับความรู้สึกและความต้องการของผู้รับบริการอย่างแท้จริง อันจะส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการและส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของพยาบาล

จากการศึกษาวิจัยของขุนทิลาศ โรจนสุพจน์ เรมวถ นันทศุภวัฒน์และอวยพร ดัฒนบุษกุล (2541) พบว่าภาพลักษณ์ของพยาบาลที่เกิดขึ้นจริงและภาพลักษณ์ของพยาบาลในอุดมคติตามการรับรู้ของสาธารณชน มีความแตกต่างกันสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่ด้านมนุษยสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร ทศพร ประเสริฐสุข (2542:30) เห็นว่า คนที่มี EQ สูงจะเป็นผู้ที่สามารถแสวงหาความสุขและค้นพบความสุขได้ไม่ยาก มักจะมีทัศนคติในการเข้าสังคมมนุษย์ว่าบุคคลจักต้องมีความสัมพันธ์กัน ต้องทำงานร่วมกัน คนประเภทนี้จึงมีลักษณะชอบตั้งคัม รำเรึง เปิดเผย ชอบทำให้คนอื่นมีความสุข ซื่อตรง รักษาความสัตย์ตรงไปตรงมา มองโลกในแง่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้างและมีความสุข ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่เข้าใจคน เข้าใจคนอื่น เข้าใจสภาพแวดล้อม เข้าใจโลก มีจุดมุ่งหมายในชีวิตที่ชัดเจน เมื่อมีความขัดแย้งหรือมีความคับข้องใจก็สามารถแก้ไขความขัดแย้งทั้งของคนและบุคคลรอบข้างได้อย่างมีสติและเหมาะสม ส่วนคนที่มี IQ สูงแต่ EQ ต่ำ มักจะเป็นคนที่ไม่ค่อยมีความสุขเพราะคนที่มี IQ สูงแต่ขาดการพัฒนาทางด้าน EQ มักจะกลายเป็นคนที่มีลักษณะที่อวดเก่ง เอาตัวเองเป็นใหญ่ ไม่ค่อยเป็นมิตร ไม่มีลักษณะการอ่อนน้อมถ่อมตน เพราะมั่นใจในตัวเองสูง ทะเยอทะยาน วิตกกังวล คิดมาก วันหวั่น เหงา ขาดมิตร

พยาบาลจึงควรเป็นผู้ที่มีเชาวน์อารมณ์(EQ)ควบคู่ไปกับสติปัญญา(IQ)ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การให้บริการพยาบาลอย่างมีคุณภาพย่อมต้องอาศัยสภาวะที่ดีทั้งกายและใจของตัวบุคคลผู้เป็นพยาบาล พยาบาลผู้มีสุขภาพกายและจิตใจไม่สมบูรณ์ย่อมไม่อาจให้บริการที่มีคุณภาพแก่บุคคลได้ การรู้จักตนเองและเข้าใจตนเองจะนำไปสู่การรู้จักผู้อื่นและเข้าใจผู้อื่น และสามารถควบคุมจัดการ รวมทั้งการแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม พยาบาลจะต้องรู้และเข้าใจผู้รับบริการเพื่อที่จะ

ได้ การรู้จักตนเองและเข้าใจตนเองจะนำไปสู่การรู้จักผู้อื่นและเข้าใจผู้อื่น และสามารถควบคุมจัดการ รวมทั้งการแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม พยาบาลจะต้องรู้และเข้าใจผู้รับบริการเพื่อที่จะสนองความต้องการและให้การพยาบาลผู้รับบริการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เมื่อสามารถสนองความต้องการของผู้รับบริการได้แล้วจะเป็นการสร้างความประทับใจต่อผู้รับบริการ ทำให้พยาบาลมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อสาธารณชน ส่งเสริมให้วิชาชีพมีคุณค่าและความภาคภูมิใจอย่างแท้จริง Bellack (1999) กล่าวว่า นักศึกษาพยาบาลที่จบการศึกษายังขาดความสามารถที่สำคัญและมีความจำเป็นในการประสบความสำเร็จในการงานหรือการปรับตัวเข้าสู่โลกแห่งการทำงานเป็นจำนวนมากไม่น้อย ซึ่ง Golman (1998) เรียกความสามารถนี้ว่า EQ โดยเสนอว่าการทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยทั้งความสามารถหรือความฉลาดทางสติปัญญา ความสามารถพื้นฐานอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการทำงาน และเชาวน์อารมณ์ ซึ่งเชาวน์อารมณ์เป็นส่วนที่ 3 ของการทำงาน และมีความสำคัญและจำเป็นต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ นักศึกษาที่จบการศึกษามักขาดทั้งเชาวน์อารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่จำเป็น

การวิเคราะห์เรื่องความสามารถทางการงานของ Goleman (1998) ในองค์กรทั่วโลก จำนวน 12 แห่ง พบว่า ความสามารถทุกอย่างมีความสัมพันธ์กับเชาวน์อารมณ์ และ Bellack (1999) พบว่า พยาบาลประจำการในรัฐ South Carolina ให้ความเห็นว่า นักศึกษาที่เพิ่งจบใหม่ ๆ และเริ่มทำงานนั้นยังขาดความสามารถต่าง ๆ เช่น การไม่รู้อะไรควรไม่ควร ขาดทักษะในองค์กร ไม่รู้ธรรมเนียมในองค์กรการทำงาน ทำงานเป็นทีมได้ไม่ดีและขาดการเอาใจใส่ต่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ควรจะไป ต่อไป ดังนั้นเชาวน์อารมณ์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีและเป็นสิ่งที่คนอื่นต้องการ ทั้งในแง่ความมีมนุษยสัมพันธ์ และในแง่การงานอาชีพที่มีพื้นฐานการบริการอย่างเช่นวิชาชีพพยาบาล Bellack (1999) ให้ความคิดเห็นว่า เชาวน์อารมณ์จะทำให้นักศึกษาพยาบาลเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในวิชาชีพพยาบาล และมีความสำคัญต่อโลก เนื่องจากบุคคลที่มีเชาวน์อารมณ์ในระดับสูงจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานและมีการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ต่อคนอื่นและพัฒนางานวิชาชีพให้สามารถช่วยเหลือสังคมได้มากยิ่งขึ้น

การศึกษาพยาบาลจึงควรให้ความสำคัญต่อเชาวน์อารมณ์มากขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตคือพยาบาลที่มีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต เข้าใจและรู้จักตนเองรวมทั้งเข้าใจผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นผู้มีน้ำใจและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความผาสุกในชีวิตและจิตวิญญาณส่งผลให้ภาพลักษณ์ของวิชาชีพสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมมากยิ่งขึ้น นักศึกษาพยาบาลจึงควรเป็นผู้ที่มีเชาวน์อารมณ์ในระดับสูง พร้อมไปกับการเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางสติปัญญาในการแก้ปัญหาและปฏิบัติการพยาบาล โดยจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทางสังคม ความผาสุก

ทางจิตวิญญาณและการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของสังคมมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อศึกษาระดับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
3. เพื่อศึกษาระดับความสุขทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้นปีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสนับสนุนทางสังคม ความสุขทางจิตวิญญาณ กับ เชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
5. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ อันประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้นปีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสนับสนุนทางสังคม ความสุขทางจิตวิญญาณที่ร่วมพยากรณ์ เชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ปัญหาการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาการวิจัยไว้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ระดับชั้นปีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขหรือไม่
2. การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขหรือไม่
3. ความสุขทางจิตวิญญาณมีความสัมพันธ์กับเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขหรือไม่
4. ปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมและความสุขทางจิตวิญญาณสามารถร่วมพยากรณ์เชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้หรือไม่

แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย

เชาวน์อารมณ์เป็นความสามารถของบุคคลต่อการตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึกและภาวะอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับคนและผู้อื่นได้ มีความสามารถควบคุมอารมณ์ของคน ทำให้สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของคนได้อย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับการทำงานและการดำเนินชีวิต โดยมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นๆ Goleman (1995) เห็นว่าความสำเร็จของบุคคล สติปัญญาจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จได้แค่ 20 % และ 80% เป็นผลมาจากเชาวน์อารมณ์ เชาวน์อารมณ์ส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตมากกว่าสติปัญญาทางสมองถึง 2 เท่า โดยเฉพาะบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสาขาวิทยาศาสตร์ เช่น แพทย์ และพยาบาล ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้เชาวน์อารมณ์มากกว่าสติปัญญาทางสมองถึง 4 เท่า จึงจะส่งผลต่อความสำเร็จในวิชาชีพ และจากการศึกษาวิจัยของ Krinsky (1996) พบว่า การรู้จักระงับควบคุมอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงกระตุ้นความสำเร็จในชีวิต ดังนั้น นักศึกษาพยาบาลจึงควรเป็นผู้ที่มีเชาวน์อารมณ์ในระดับสูงเพื่อความสำเร็จในชีวิตและความก้าวหน้าของวิชาชีพ ตลอดจนความพึงพอใจของผู้รับบริการนำมาสู่การมีสุขภาพดีถ้วนหน้าของประชาชน ส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติและความสงบสุขของสังคมโลกในที่สุด

ระดับชั้นปี จากการศึกษานของสุณีย์ ละคำปิ่น (2530) พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มักจะประสบปัญหาในการเรียนเนื่องจากนักศึกษาพยาบาลต้องมีการปรับตัวต่อสถานการณ์และสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนที่แปลกใหม่ จินตนา ฐนินันท์ (2534) กล่าวว่า เมื่อนักศึกษาเรียนอยู่ในชั้นปีสูงขึ้น มีวุฒิภาวะมากขึ้นก็ย่อมที่จะปรับตัวเรียนรู้และแสวงหาวิธีปฏิบัติเพื่อให้ตนเองเกิดความรู้สึกมั่นคงและพึงพอใจ วีระวัฒน์ ปินนิตามัย (2542) เสนอว่า มนุษย์ทุกคนมีภาวะอารมณ์พื้นฐานเหมือนกันแต่มีระดับที่แตกต่างกัน เชาวน์อารมณ์ (EQ) ของบุคคลในช่วงวัยที่แตกต่างกัน อาจมีระดับเชาวน์อารมณ์ (EQ) ที่แตกต่างกันในบุคคลคนเดียวกันทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรม อายุ และประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น Mayenและคณะ(1997) ได้ศึกษาวิเคราะห์แบบทดสอบ MEIS ซึ่งเป็นแบบทดสอบเชาวน์อารมณ์พบว่า เชาวน์อารมณ์มีความสัมพันธ์กับอายุ สามารถเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ และ Bar-On(อ้างถึงใน Stuller,1997) เชื่อว่า เชาวน์อารมณ์สามารถพัฒนาได้ตั้งแต่ในวัยเด็กไปจนถึงอายุ 50 ปีขึ้นไป โดยมีการพัฒนาได้สูงสุดในช่วงอายุระหว่าง 45-55 ปี รวมทั้ง Goleman (1998) ก็เชื่อว่าการพัฒนาเชาวน์อารมณ์มีผลเกี่ยวข้องกับระดับประสบการณ์ของบุคคล และจากการศึกษาวิจัยของวีระวัฒน์ ปินนิตามัย (2542) ได้ทำการศึกษาถึงองค์ประกอบด้านชีวประวัติของนักศึกษาระดับปริญญาตรีกับความสามารถทาง EQ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับองค์ประกอบของ EQ ทุกด้าน ยกเว้น ด้านความเอื้ออาทร ดังนั้นการเรียนการสอนที่แตกต่างกันใน

แต่ละชั้นปีของนักศึกษาพยาบาลและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน รวมทั้งอายุที่แตกต่างกันจึงน่าจะส่งผลให้เขาวนอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลแตกต่างกันด้วย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการศึกษาของ Perkey (1970) พบว่า ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความรู้ลึกในทางบวกกับความพร้อมของตนเองและความรู้ลึกถึงคุณค่าของตนเอง และซวดี วัฒนานนท์(2522) พบว่า ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่า Mayenและคณะ(1997)ศึกษาพบว่า เขาวนอารมณ์(EQ)มีความสัมพันธ์กับสติปัญญาทางสมอง(IQ) เทอดศักดิ์ เศรษฐ(2542:47)เห็นว่า เขาวนอารมณ์จะทำให้สามารถเรียนหนังสือได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รักการศึกษาหาความรู้ และ Gottman (1998) พบว่า เด็กที่พ่อแม่มีการฝึกทักษะทางอารมณ์จะมีสุขภาพดีกว่า มีคะแนนการเรียนสูงกว่า มีเพื่อนมากกว่า มีปัญหาพฤติกรรมน้อยกว่า ก้าวร้าวน้อยกว่า มีอารมณ์ด้านลบน้อยกว่าและมีสุขภาพจิตดีกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะทางอารมณ์ Holbrook (1997) ได้ศึกษาวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่าง EQ กับทักษะการเป็นนักประพันธ์ พบว่า ทักษะในการเขียนที่ตีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับของ EQ และคะแนนในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ EQ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวีระวัฒน์ ปิ่นนิดาวิช(2542) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบด้านชีวประวัติของนักศึกษาระดับปริญญาตรีกับความสามารถทาง EQ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พิจารณาได้จากเกรด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษาการใช้โปรแกรมพัฒนา EQ ของสถานการศึกษาหลายแห่งในสหรัฐอเมริกา (อ้างถึงในวีระวัฒน์ ปิ่นนิดาวิช,2542) พบว่าเด็กที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำหลังจากใช้โปรแกรมพัฒนา EQ แล้วพบว่ามีโอกาสของการถูกหักการเรียนหรือถูกไล่ออกน้อยลง คะแนนผลการสอบแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ Lam (1998) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ EQ : เครื่องบ่งชี้ในการดำเนินชีวิต พบว่า EQ มีผลให้การปฏิบัติงานดีขึ้น กล่าวคือ ผู้ที่มี EQ สูงจะมีคะแนนการปฏิบัติงานสูงตามเป็นลำดับ

การสนับสนุนทางสังคม เป็นการที่บุคคลรู้ถึงความเป็นเจ้าของ การได้รับการยอมรับ การได้รับความรัก ความรู้ลึกมีคุณค่าในตนเองเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่นโดยได้รับจากกลุ่มคนในระบบสังคมนั้น ๆ เป็นผู้ให้การสนับสนุนทางด้านจิตใจ อารมณ์ วัสดุ อุปกรณ์ คำแนะนำ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม (Pender,1987) การสนับสนุนทางสังคมเป็นแหล่งประโยชน์ของบุคคลจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเผชิญภาวะเครียดได้ดี (Lazarus and Folkman,1984) และสามารถปรับตัวได้ถูกต้องเหมาะสม (Cohen and Will,1985) Weisinger (1998) กล่าวว่า การที่องค์กรหรือบริษัทจะได้รับความสำเร็จนั้น นอกจากจะมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถแล้ว บุคลากรจะต้องมีความสามารถในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการจัดการอารมณ์ การติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยกันแก้ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ รวมทั้งได้

รับแรงบันดาลใจ การสนับสนุนทางสังคมทั้งจากตัวเอง ครอบครัว เพื่อน ครูอาจารย์เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้บุคคลได้รับการกระตุ้นตนเองและสนับสนุนความมั่นใจในตนเองในการริเริ่มงานหรือรับมือกับหน้าที่ มีสมาธิอยู่กับงานและมุ่งสู่ความสำเร็จได้ จากการศึกษาวิจัยของวีระวัฒน์ ปันนิตามัย และอุสา สุทธิสาคร (2542) ถึงองค์ประกอบด้านชีวประวัติของนักศึกษาระดับปริญญาตรีกับความสามารถทาง EQ พบว่า การปรึกษาหารือกับพี่น้องและครูอาจารย์เมื่อนักศึกษามีปัญหา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ EQ และพบว่าสภาพความสัมพันธ์กับบิดามารดา มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความเอื้ออาทร การมีแรงจูงใจที่ดี การควบคุมอารมณ์ของตน และทักษะทางสังคมของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ Rodriguez De Armenta (1991) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวและความสำเร็จในการทำงาน พบว่า ปัจจัยทางครอบครัว สุขภาพของบุคคล ปัจจัยทางสังคม มนุษยสัมพันธ์ อารมณ์ แรงจูงใจและทัศนคติในการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวและการประสบความสำเร็จในการทำงานของบุคคล Kolbo (1993) ได้ศึกษาเด็กที่มีปัญหาความรุนแรงในครอบครัว พบว่า กรรมพันธุ์ สถิติปัญหาทางสมอง สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การสนับสนุนทางสังคมมีผลกระทบต่อพัฒนาการด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก เด็กที่มาจากครอบครัวที่ใช้ความรุนแรงจะมีความสามารถในการปรับตัวไม่ได้มากขึ้นเรื่อย ๆ มักมีปัญหาในการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมมากกว่าเด็กปกติทั่วไป Rodriguez (1994) ศึกษาถึง อิทธิพลของบิดามารดาต่อการพัฒนาทักษะการรับรู้ของบุตร พบว่า เด็กกลุ่มที่ได้รับการกระตุ้นจากครอบครัว จะมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น มีความฉลาดเฉลียวมากขึ้น มีความสามารถทางภาษาดีขึ้นและมีการรบกวนทางอารมณ์น้อยลง Ruchkin (1998) ศึกษาพบว่า ประสบการณ์การเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของบุคคล และมีอิทธิพลต่ออารมณ์ ความก้าวร้าวและปัญหาด้านจิตใจ และจากการศึกษาวิจัยของ Bekendam (1997) ได้ศึกษามิติของ EQ ต่อ ความรักใคร่ผูกพัน การควบคุมอารมณ์ ภาวะ Alexithymia (จินตนาการเหตุการณ์ต่าง ๆ ออกมาให้ฟังไม่ได้) และการเอาใจใส่ความรู้สึกของผู้อื่นมีความสำคัญมากต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรักใคร่ผูกพันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอารมณ์ การปรับตัว และมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะ Personal Distress และภาวะ Alexithymia และเสนอว่า เด็กที่ได้รับการทรมานโดยขาดการสนับสนุนทางสังคมเข้าช่วยเหลือจะมีภาวะความกลัวและความระงับหรือความหวาดระแวงสูง จะเห็นได้ว่าการสนับสนุนทางสังคมมีความสำคัญต่อความมั่นคงทางอารมณ์ การรู้ตื้นึกคิดต่าง ๆ ของบุคคล จึงน่าจะมีความสัมพันธ์กับเขาวนอารมณ์ด้วยเช่นกัน

ความผาสุกทางจิตวิญญาณ การศึกษาพยาบาลมีความจำเป็นที่จะต้องเน้นและพัฒนาให้นักศึกษาพยาบาลได้เข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าความดีภายในของตัวบุคคล ทั้งตนเองและผู้อื่นนั้นคือ ควรได้รับการส่งเสริมให้มีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของจิตวิญญาณของบุคคล

(Narayanasamy, 1993 : 196-201) เพราะบุคคลขาดจิตวิญญาณไม่ได้ จิตวิญญาณเป็นสิ่งควบคุมคนให้ดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบระมัดระวัง ได้พบความสุขอันแท้จริงและประสบความสำเร็จในชีวิต (ประเวศ วะสี, 2540 : 15) บุคคลที่มีพัฒนาการทางจิตวิญญาณดีจะเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีจริยธรรม และ สามารถควบคุมจิตของคนให้มีสมาธิ สามารถใช้ปัญญาในการแสวงหาความรู้ และแก้ปัญหาด้วยเหตุผล (ฟาริดา อิบราฮิม, 2535) ความผาสุกทางจิตวิญญาณ เป็นความรู้ที่ลึกแห่งคุณภาพในตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพยาบาล (Collinton, 1981) จากการศึกษาวิจัยของ Geer (1997) พบว่า ผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพเป็นผู้มองโลกในแง่ดี มีความเมตตาและเคารพผู้อื่น จะเป็นผู้ที่มี EQ สูง และจากการศึกษาของสถานการศึกษาหลายแห่งในสหรัฐอเมริกา(อ้างถึงในวิระวัฒน์ปิ่นนิดาภัย, 2542) ได้ใช้โปรแกรมพัฒนา EQ ให้แก่นักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าผลของการพัฒนา EQ มีส่วนสร้างคุณลักษณะของจิตใจในทางบวกได้มากขึ้น เช่นมีความรู้สึที่ดี มีความผูกพันกับครอบครัวและโรงเรียน ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นต้น และสามารถลดความรู้สึกทางลบได้ เช่น ลดความก้าวร้าว การทำร้ายตัวเอง ควบคุมอารมณ์ว่าวามได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลดีต่อชีวิตและอนาคตของเด็กอย่างแน่นอน

เชวน์ฮารมน์ เปรียบเสมือน ความสามารถของบุคคลในการรับรู้ และแสดงอารมณ์นั้นออกมา สามารถที่จะแยกประสมประสานความคิดกับอารมณ์มีความเข้าใจและ สามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างมีปัญญาและไหวพริบ ตลอดจนสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ทุกสถานการณ์ (Mayer and Salovey, 1997) Bar-On (1997) ได้นิยาม เชวน์ฮารมน์ว่า เป็นสมรรถภาพที่ไม่ใช่การรู้ การคิด แต่เป็นความสามารถและทักษะที่มีอิทธิพลต่อความสามารถของบุคคลที่จะประสบความสำเร็จในการจัดการกับสภาพแวดล้อมและแรงกดดันต่าง ๆ และส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพทางจิต (Psychological well-being) เชวน์ฮารมน์ จึงมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ ความผาสุกในชีวิต และจิตวิญญาณของแต่ละบุคคล

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. ระดับชั้นปีมีความสัมพันธ์กับเชวน์ฮารมน์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับเชวน์ฮารมน์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
3. การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับเชวน์ฮารมน์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
4. ความผาสุกทางจิตวิญญาณมีความสัมพันธ์กับเชวน์ฮารมน์ ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

5. ปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมและความคาดหวังทางจิตวิญญาณสามารถร่วมพยากรณ์เชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยนี้ คือ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2542 ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม ความคาดหวังทางจิตวิญญาณ

ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ระดับชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านวัตถุประสงค์ของ การสนับสนุนด้านการประเมิน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านอารมณ์

ความคาดหวังทางจิตวิญญาณ ประกอบด้วย ความศรัทธาและความเชื่อ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความพึงพอใจในชีวิต

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ เชาวน์อารมณ์ ประกอบด้วย ความสามารถภายในตนเอง ความสามารถระหว่างบุคคล ความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการจัดการความเครียด และความสามารถในการงูใจตนเองและภาวะอารมณ์

คำจำกัดความ

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ระดับชั้นปีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4

ระดับชั้นปี หมายถึง นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคการศึกษาปลาย ประจำปีการศึกษา 2542 ไม่รวมนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจาก นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เข้ารับการศึกษาในสถาบันการศึกษาพยาบาล ไม่ครบองค์ประกอบของการเรียนรู้ทางการพยาบาล โดยขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย

ป่วยและอยู่ในระหว่างการปรับตัวกับเพื่อน ครูอาจารย์และระบบการศึกษาพยายามจึงไม่นำมาศึกษาในการวิจัยนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือหรือการได้รับการตอบสนองความต้องการของนักศึกษาพยาบาล การได้รับการให้กำลังใจส่งเสริมนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติงาน และการศึกษา การได้รับเงินสนับสนุน การได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยการประเมินตนเองของนักศึกษาพยาบาลต่อการสนับสนุนที่ได้รับจากบุคคลในสังคม เช่น บิดามารดา ครูอาจารย์และเพื่อน ตามแนวคิดของ House (1981) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 อย่าง ดังนี้

1. การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือด้านเงินทอง สิ่งของเครื่องใช้ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยตรงตามความจำเป็นของบุคคล
2. การสนับสนุนด้านการประเมิน หมายถึง การได้รับการประเมินและเปรียบเทียบกับพฤติกรรมเป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำไปใช้ในการประเมินตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองและรู้จักเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในสังคม
3. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต
4. การสนับสนุนด้านอารมณ์ หมายถึง การได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ การได้รับความจริงใจ ความใกล้ชิดสนิทสนม ความสนใจ การยอมรับนับถือและเห็นคุณค่าระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน

ความผูกพันทางจิตวิญญาณ หมายถึง ความรู้สึกในจิตส่วนลึกของนักศึกษาพยาบาลในการดำเนินชีวิตที่ผ่านมา มีความสุขสงบสมบูรณ์ มีเกียรติ มีคุณค่าในตนเอง มีความเข้าใจในความเป็นจริงของชีวิต และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยดี ตามแนวคิด ความผูกพันทางจิตวิญญาณ JAREL (Hungelman, J.A.; Kenkel - Rossi, E., Klassen, L.; and Stollenwerk, R.M., 1987) ซึ่งครอบคลุม 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความศรัทธาและความเชื่อ เป็นความรู้สึกเชื่อมั่นศรัทธาคือคำสอนทางศาสนาและคุณความดี โดยนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมาย
2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นความรู้สึกรับผิดชอบต่อตัวตนของตนเองโดยไม่เชื่อถือศรัทธาคือสิ่งที่เหนือธรรมชาติ หรือสิ่งที่พิสูจน์ได้ยาก
3. ความพึงพอใจในชีวิต เป็นความรู้สึกพอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของตนเองในปัจจุบัน โดยพอใจกับประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่าของตนเอง พึงพอใจกับเป้าหมายของตนเองในปัจจุบัน ชอบรับ

ความเป็นไปในชีวิตของตนเอง พอใจกับสัมพันธภาพที่มีต่อบุคคลอื่น รวมทั้งเห็นคุณค่าของตนเอง นับถือตนเอง และภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง

เขาวน้อารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักในความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกกาละเทศะ สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนเองได้อย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับการเรียนและการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ จนประสบความสำเร็จในชีวิตของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ครอบคลุม 5 องค์ประกอบตามแนวคิดของ Bar-On (1992) ดังนี้

1. ความสามารถภายในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ตนเอง ความสามารถในการเข้าใจภาวะอารมณ์ของตนเอง ความสามารถในการกล้าแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเอง และความสามารถในการประจักษ์แจ้งแห่งตน
2. ความสามารถระหว่างบุคคล หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้เท่าทันความคิด ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสังคม
3. ความสามารถในการปรับตัว หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแก้ไขปัญหาและสถานการณ์เฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการตีความและเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ตรงตามความเป็นจริง มีความยืดหยุ่นในความคิดและความรู้สึกของตนได้ดี
4. ความสามารถในการจัดการความเครียด หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการบริหารจัดการกับความเครียด สามารถมีความอดทนต่อความเครียด การควบคุมอารมณ์และการแสดงออกของอารมณ์ได้ถูกต้องเหมาะสม
5. ความสามารถในการรู้จักตนเองและภาวะอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการสร้างความสุขให้แก่ตนเองและผู้อื่น และสามารถมองโลกในแง่ดีได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเขาวน้อารมณ์ และปัจจัยที่สามารถพยากรณ์เขาวน้อารมณ์ได้
2. เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเขาวน้อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลต่อไป